

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP N. Prinsengracht, 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. C. CETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

- VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG. -

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

INHOUD: Schijn en wezen. — Het ééne noodige. — Uit de Russische revolutie — Uit het buitenland: Duitschland; Frankrijk. — Economische kroniek: Crisis maar geen overproductie! — Uit de vakbeweging: Twee voorstellen voor de vergadering van het N.V.V. — Ingezonden: Sollen met Marx; Het Staartje van een Muisje. — Advertentiën. — Feuilleton: Het Historisch Materialisme voor Arbeiders verklaard.

Schijn en Wezen.

Het Partijbestuur nam met vreugde kennis van den groei der Partij in 1907 en van haar toestand in het algemeen. Verslag van de vergadering van het P. B. op 14 Mrt. j.l., in *Het Volk* van 17 Maart.

Niet allèen met Marx en Engels, ook met Lassalle moeten wij terade gaan, als wij uit de internationale ervaring de praktijk van onzen strijd van iederen dag beter willen leeren. Zoo komen ons dan steeds weer voor den geest, als wij aan Lassalle denken, de beroemde woorden, die hij in één der voordrachten over het Wezen van de Grondwet sprak, en die steeds weer als voor het oogenschreven schijnen. Lassalle zeide daar o.a.:

„Dit is het middel, dat volstrekt noodzakelijk is om te overwinnen, *uitspreken dat wat is* . . . Het is het machtigste politieke middel . . .

Alle groote politieke aktie bestaat in het uitspreken van dat wat is en *begint ermee*.

Alle politieke kleinheid bestaat in het verzwijgen en bemantelen van dat wat is.”

Toen we het jaarverslag van den Partij-sekretaris hadden doorgelezen, en in het slot daarvan de woorden vonden: *de toestand der Partij is goed*, toen vroegen we ons af, of de Partij-sekretaris wel een goed werk deed, natuurlijk met de bedoeling om te bemoedigen, maar in strijd met onze oude beproefde taktiek, hier uit te spreken wat *niet* zoo is.

„De afdelingen, schrijft de Partij-sekretaris, die gedurende het geheele jaar 1907 bestonden, namen in ledental toe van 7402 tot 8108.” Dat is, voegen wij erbij, een toename van 706 leden. Trekken we daarvan nu af de 267 leden, die de vier groote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht in 1907 erbij kregen, dan rest voor de overige 141 afdelingen ¹⁾ een vermeerdering in 1907 van 439 leden in totaal, of *een vooruitgang van iets meer dan gemiddeld 3 leden per afdeling in het jaar 1907 in alle afdelingen van de Partij behalve in de vier groote steden*. Hoeveel procent die 3 leden nu zijn van het bestaande ledental in die 141 afdelingen zullen we niet uitrekenen, maar als we vernemen dat er einde 1907 nog meer dan de helft, n.l. 96 afdelingen met 25 of minder leden in de Partij zijn, dan is het zeker, dat die 3 leden mèer, vaak een vrij groot percentage kunnen beteekenen (12 en meer procent) van de 25 en minder leden, die er zijn. Maar aan *die* groote percentages hebben we niets, en we moeten constateeren dat *in 141 van de 157 afdelingen, die in het heele jaar 1907 hebben bestaan, de volstreekte toename in 1907 ten bedrage van 3 leden hoogst miniem is*.

Natuurlijk hangt dit samen met het feit dat „een groot aantal afdelingen is gevestigd op het platteland”. Ledental en toename zijn en blijven

¹⁾ Er werden in 1907 negentien nieuwe afdelingen opgericht, terwijl de groote steden zestien afdelingen tellen. Trekken we deze 19 + 16 = 25 af van de 176, die er einde 1907 waren, dan rest voor de overige: 141 afdelingen.

Onder Redactie van:

J. C. GETON, W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

Advertentiën.

Per regel 10 cent*
Bij abonnement speciaal tarief.

daar uit den aard der zaak gering. Heeft het Partij-Verslag dus aangetoond, dat de toename in de groote steden over het algemeen niet voldoende is, men kan ook uit de cijfers lezen dat de toename op het platteland volstrekt gering is.

Neemt men nu in aanmerking, wat wij natuurlijk op gezag van De Blijde Wereld gelooven „dat de Soc. Democratie in Friesland, waar het meest „ethisch” wordt gepropageerd, d. w. z. het Socialisme mede als eisch van recht en broederschap, de grootste vorderingen maakt;” en verder: dat „in Friesland is van alle provincies het grootste aantal afdelingen,” dan kan men eerst goed begrijpen, wat de vooruitgang is in de afdelingen, die niet het geluk hebben in het „ethische” Friesland te liggen. Daar is dus waarschijnlijk de toename *gemiddeld* nog minder dan 3 leden per jaar. We zullen hierop niet verder ingaan, constateeren alleen dat het platteland in onze Partij schrikbarend overweegt, dat het platteland in volstrekten zin miniem vooruit gaat, en dat dit laatste ook met anders kan. Al zou er dus al van een „vooruitgang” in onze Partij mogen worden gesproken in het „rustige” jaar 1907, dan nog zou *die* vooruitgang een *verkeerde* zijn. Want *wij moeten vooruitgaan in de groote steden en de industrie-centra*.

Let men er nu verder op, dat wij ondanks de „grootste vorderingen” van Friesland, in Tietjerk een volkomen verklaarbare en te voorziene, maar dan toch na hard werken een harde nederlaag hebben geleden; dat wij in Enschede bij de aanvullingsverkiezingen voor de Staten het ook al niet mooi hebben laten liggen, dan doen we toch werkelijk niet goed over onze Partij een valsch optimisme te doen hooren, zelfs niet buiten de groote steden.

Deze heele toestand is het onvermijdelijke gevolg van de uit de economische en politieke gebeurtenissen van ons land voortgekomen *verkeerde iaktiek*, die we sinds eenige jaren in onze Partij hebben gesanktionerd. Maar als de groote steden en industrie-centra niet krachtig in de Partij zullen weten op te treden, dan zal het weliswaar miniem, maar dan toch vooruitgaande en vooral in aantal afdelingen en stemmen op het Kongres vooruitgaande platteland meer en meer in de Partij overwoekeren, en de verkeerde taktiek vaster dan ooit handhaven.

Wat er dan gedaan moet worden?

Onze Kiesrecht-aktie, vooral in verband met de kritieke tijden, moet de socialistische opleving toonen onder de arbeiders van de groote steden en de industrie-centra. In die kiesrechtbeweging moet de sociaal-demokratie de leiding nemen, niet afwachten, en de vakbeweging vòorgaan en tot medewerking brengen in den strijd, die voor de vakbeweging minstens zoo noodig en nuttig is als voor de Partij. Die kiesrechtstrijd kan niet gevoerd worden vooral met het oog op het parlement en de verkiezingen, op zgn. Demokraten en Liberalen, maar bovenal als machtsstrijd van de onderliggende klasse tegen *gansch* de onwillige bourgeoisie. Dan zal de Sociaal-demokratie zijn revolutionnaire opwekkingskracht herkrijgen en zijn aantrekkingsmacht op de onverschilligen en op vele zgn. anarchistische arbeiders.

Tegelijk met het dan herleven van het revolutionaire in onzen kiesrecht-strijd, zal ons Kongres in overeenstemming daarmee zijn vaste wil moeten

toonen, dat onze organen, het P. B., „Het Volk”, en de fraktie hun verkeerde taktiek afleggen, zoo noodig de nieuwe krachten worden gevonden om de *oude* sociaaldemokratische taktiek opnieuw te propageeren. Dit zullen de *middelen* moeten worden om onze Partij eindelijk uit zijn kwijning te redden.

Maar voor en vòór alles zal *moeten* gaan, dat de afgevaardigden op ons Kongres de moed vooral, maar ook de energie en de klaarheid toonen, om uit te spreken wat is: Het gaat niet goed zoals het gaat met den groei en den toestand van onze Partij. Wij mogen over onzen verkeerden groei, over onzen misgroei geen valsche vreugde toonen.

Dit is het middel dat volstrekt noodzakelijk is om onze beweging weer te doen winnen: ronduit te onderscheiden tusschen den schijn en het wezen van onzen groei. WP.

Het ééne noodige.

Socialistisch-ethische beschouwing.

Als een epidemie heerscht thans over de wereld de krisis, sluipend langzaam en zeker hier, plots hevig uitbarstend daar, dóórdringend overal en slachtoffers makend bij duizenden en duizenden. Wij zien het om ons nu dagelijks: er is bittere ellende over breede lagen van mannen, vrouwen en kinderen. Er is *massa werkloosheid*. En dit beteekent *massa-gebrek* tot aan de aller-eerste behoeften van eenvoudig voortbestaan: voedsel en beschutting. Al wat voor arbeiders bestaat aan „luxe” (= al wat er mèer is dan wat oud, allerprimitiefst meubelair) het is al lang uit de gezinnen der meeste werkloozen verdwenen, verkocht (of wat hetzelfde is: verpand in lommerdjes) te gelde gemaakt om vragende hongergezichten van kinderen nog wat te weren, om zichzelf te kunnen schaffien het aller-onontbeerlijkste voedsel. En nu kunnen velen ook dáár niet meer in voorzien.

Er is massa-ellende! We weten, we zien het allen.

Nu wordt er gesteund hier en daar. Dat wil zeggen: hier en daar wordt in de ergste ontbering tijdelijk wat voorzien door bijeengebedeld geld en goed.

Maar de oorzaak: *de werkloosheid houdt aan, blijft vergrooten* het aantal slachtoffers. Men kan ze niet opheffen, men kan ze niet wegbedelen!

Men moet ze stil laten voortbestaan tot . . . ?

Laten we ons eens bedenken op het antwoord van die vreeselijke vraag, en eerst een tweede vraag stellen, die schijnbaar heel anders is maar werkelijk het nauwste verband houdt met de eerste, n.l. deze:

Waar komt de werkloosheid als *massa-verschijnsel* vandaan?

Ach, de *bewuste* arbeiders kennen het antwoord op *die* vraag wel, 't antwoord dat zoo ontzettend eenvoudig als eenvoudig ontzettend is:

„Massa-werkloosheid is er wijl de arbeiders jaren lang een *overvloed* van „werk” (waren) hebben moeten voortbrengen.”

Fabrieken, stapelplaatsen enz. zitten thans vol producten, de markt is van alles overvoerd — en daarom wordt de productie geheel of gedeeltelijk stil gezet — *afdanking* van werkkrachten overal: massa-werkloosheid.

Er is dus *ellende* uit *overvloed*.

En deze treurige tegenstrijdigheid ontstaat omdat er niet wordt geproduceerd in deze maatschappij voor de *behoefte*, maar voor de *winst*.

Niet voor de behoefte der *menschheid* (die behoefte is er steeds, nu zelfs meer dan wenschelijk: zie het tekort aan alles bij de massa) maar voor die van de *markt* (en deze heeft thans geen behoefte, zij is overvoerd). En de behoefte van de markt regelt zich naar

de mogelijkheid van het maken van winst voor de houders der productiemiddelen.

Ziedaar de schakel.

En dit wetend kunnen we pas iets zeggen op de vraag: wanneer de massa-werkloosheid weer zal afnemen. Dit kan natuurlijk niet eer of de arbeidskracht moet voor de kapitalisten weer een *rendeende* waar worden.

En na hoeveel tijd precies dit thans weer zal zijn, we kunnen het nu niet zeggen...

Zoo'n hoogtepunt van maatschappelijke ellende in de kapitalistische productiewijze noemt men *krisis*. Die *krisis keert telkens terug* als noodwendig verbonden met het stelsel zelf.

Opzettelijk werd hier kort nog eens een beeld gegeven van de verschrikkelijke ellende-keten der huidige productieverhoudingen, om heviger de waarheid te doen voelen van de volgende stelling:

Wie kent de *oorzaak* van de werkloosheid, zóó als ze hiervoor werd aangegeven *en zich dan voldaan voelt, volstaat met steun aan wat slachtoffers, doet geen edel werk, doet niets, doet huichelachtig!*

Hij toch *laat na* de oorzaken der ellende aan te tasten, helpt daardoor ook het *stelsel bestendigen*, dat periodiek die ellende telkens heviger in 't leven roept.

Het eenige wat zijn „liefdeziel” nu doet, is: van die door hemzelf *niet is: haar wortel te keer gegane*, dus meeveroorzaakte ellende, op te heffen: één duizend miljoenste deeltje wellicht en dit maar *tijdelijk*, en daarmee voelt hij zich behoorlijk „weldoende aan de menschheid” en men spreekt van „ethisch”-zijn. Deze overal voorkomende methode van noodleniging verschijnt ook als stelsel en draagt dan den wijsdigen naam van publieke *weldadigheid*, „Philantropie”. En de organen van dat stelsel prijken met verscheidene „ethische” namen als: „Armenzorg”, „Weldadigheidsvereniging Zus”, „Vereniging tot ondersteuning Zoo”, mitsgaders de vele barmhartige instellingen voor „Scrofu-”, „Tubercu-” en andere „leuzen”.

De Philantropie is in haar wezen huichelachtig. Zij geeft voor: nood te willen lenigen, doch wil nimmer de oorzaken van dien nood aantasten, ja helpt die bestendigen.

„Maar” is 'n tegenwerping „er zijn onder de philantropen toch wel die het goed bedoelen, ze weten niet beter en *meenen* goed te doen.”

Och ja, die goeie bedoelingen! En die ethisch-onbewusten!

PAUL B.

Slot volgt.

Uit de Russische Revolutie.

De Russische Revolutie is overwonnen, maar niet beëindigd.

Wl. KOSKOWSKI in *Die Neue Zeit*, 27 Maart 1908.

„Niet beëindigd”, aldus het antwoord dat de Rus Koskowski geeft in een artikel over „De Vooruitzichten der Russische Revolutie”. Het merkwaardige van dit artikel is, dat het de aandacht getrokken heeft van een deel van onze pers, dat zich met de Revolutie in Rusland gewoonlijk niet direkt in den breede bezighoudt. Voor degenen, die zooals het sociaal-demokraten betaamt, met alle ijver steeds doorwerken het toch nog immer betrekkelijk weinig, dat ons in deze belangrijke jaren over Rusland onder de oogen komt, is het artikel van Koskowski natuurlijk geen verrassende gebeurtenis, maar eenvoudig een nieuwe schakel in de keten van vroegere berichten en besprekingen.

Wat nu in *Het Volk* van 28 Maart uit dit artikel is

FEUILLETON.

Het Historisch Materialisme voor arbeiders verklaard. door H. GORTER.

6)

Welken ontwikkelingsgang men ook moge aannemen, den eersten of den tweeden — en beide kunnen op verschillende plaatsen onafhankelijk van elkaar hebben plaats gevonden — uit elk van beide wordt duidelijk zichtbaar de wisselwerking, die tusschen nieuwe productiemiddelen en nieuwe levenswijze en behoeften, bestaat. Elk van deze factoren brengt met natuurlijke noodzakelijkheid den anderen teweeg, elke wordt noodzakelijk de oorzaak van veranderingen, die dan op hun beurt weder nieuwe veranderingen in hunschoot bergen. Zoo *brengt elke uitvinding* onvermijdelijk *wirkingen voort, die den aanstoot geven, tot andere uitvindingen, en daarmee weer tot nieuwe behoeften, die weder nieuwe uitvindingen te voorschijn roepen*, enz. — een keten van oneindige ontwikkeling, die te veelvoudiger en sneller wordt, naar mate zij verder vordert, en hoe meer doordaar de mogelijkheid en gemakkelijker van nieuwe uitvindingen groeit.”

Kautsky verhaalt dan verder, hoe, toen de mensch eenmaal in de vlakte was gekomen, hij daar tot landbouw, het bouwen van woningen, het gebruik van vuur en tot veeteelt kwam, en hoe dus „het geheele leven van den mensch, zijne behoeften, zijne woonplaatsen, zijne middelen tot levensonderhoud veranderd werden, en hoe de ene uitvinding talrijke andere uitvindingen met zich bracht, zoodra die éne van speer en bijl gelukt was.

overgenomen, behoeven wij niet nogmaals te geven. Alleen willen wij te dien opzichte op enkele kleinigheden wijzen. De vertaler of de zetter van het artikel heeft n.l. in het zinnetje „Een situatie als deze moet vroeger of later de bourgeoisie in de rijen der oppositie dringen”, deze vijf woorden van Kosowski vergeten: „*misschien eer dan we vermoeden*”. Ze weer in te voegen doet zien dat K. nog iets meer vertrouwen heeft in de toekomst, dan de lezer van *Het Volk* kon vermoeden.

Een dagblad als *Het Volk* kan natuurlijk niet alles overnemen. Over de Doema neemt het een konklusie van K. op, die aldus aanvangt:

„Het eenige, wat van de Oktober-overwinningen nog over is, is — de Rijksdoema. Maar die Doema is een parodie van een volksvertegenwoordiging enz.” Hierteegenover staat (en het is voor den sociaal-demokraat goed om niet enkel den oogenblikkelijken toestand, maar vooral het wordende, de beweging, de toekomst te kennen, omdat daar onze overwinningen liggen) dat K. verder gaande schrijft: „*En toch lijdt het geen twijfel, dat ook de derde Doema al is ze nog zoo buigzaam, slaafs en gehoorzaam, der Regeering een doorn in het oog is. Want trots haar reaktionair karakter is ze de draagster van de idee der Volksvertegenwoordiging. Er zit toch een kern in, die in de toekomst in een andere situatie voor de „historische Macht” in een groot gevaar kan veranderen*”. (Die historische Macht is natuurlijk het Czarenregime). In het tegenover elkaar stellen van zulke konklusies zit de groote betekenis van de „nuchtere ontleding” van Kosowski, en bij de bekende rusteloze strijdvaardigheid, die de Russische arbeiders onder leiding van de sociaal-demokratie hebben verkregen, weten we *wat* de betekenis van de laatste konklusie is.

Met nog één aanhaling van Kosowski zullen wij voor heden besluiten. Hij schrijft: „Uit rechtvaardigheidsgronden is het noodig hierbij te voegen, dat men ook in veel S.-D. kringen een tijdlang ernstig met de gedachte rondliep, dat de Revolutie. (in den zin van nog te wachten strijd met de oude despotische macht om de nog niet veroverde grondslagen van de Konstitutie), beëindigd was en dat de volksbeweging zoude ophouden, nu er door de Tsarenregeering eenige politieke concessies ten bate van de heerschende klassen (agrariërs, industriëlen, groote financiers) en een lamme Grondwet — een Grondwet voor de opperste 10000 — toegestaan waren. Daarbij beriep men zich gewoonlijk op de een of andere historische analogie vooral vaak op het voorbeeld van Pruisen (na de nederlaag van de Revolutie van 1848).

Dit pessimisme was een gevolg van het afnemen van de revolutionaire beweging na de ongehoord wreede onderdrukking van den December-opstand in 1905, een resultaat van het volkomen omslaan van de stemming onder de bourgeoisie, die aan de Revolutie den rug toekeerde. Spoedig maakte dit pessimisme plaats voor een meer gezonde opvatting van de gebeurtenissen, die gegrond was op een nuchtere analyse van de elkaar bestrijdende sociale krachten en van hun onderlinge betrekkingen.”

Voegen we nogmaals eraan toe, dat de bourgeoisie het verraad pleegde, enkel omdat „het proletariaat doende was, zich de vrijheidsdagen voor de verbetering van zijn economischen toestand volkomen ten nutte te maken.” dan zien we hoe juist de *sterkte van het Russische proletariaat de tijdelijke achteruitgang van de Revolutie met zich bracht*.

De nuchtere analyse derhalve van Kosowski, die ons de sterkte van het proletariaat en het verraad van de bourgeoisie in zijn economische oorzaken bloot legt, laat — en dit is juist en vooral de bedoeling van K. — geen ruimte voor eenig pessimisme. „Een oprecht beeld van den tegenwoordigen toestand in Rusland” noemt *Het Volk* het artikel van K. Zeer juist, en de les die wij voor onzen eigen strijd daaruit kunnen trekken is: *steeds een oprecht beeld van den toestand van onze beweging te geven*. Allèen door oprecht bloot te leggen, hoe het is en hoe het geworden is, verjagen we elk stukje pessimisme, alle zwakte, en beginnen we eerst weer sterk te worden, zij het in Rusland of in Holland. WP.

Opmerking.

De uitvinding der nieuwe techniek, waarop, zooals wij zagen, de wetenschap berust, geschiedt dus door maatschappelijken drang en door maatschappelijke behoefte in het individu, en slaagt eerst volkomen, als de behoefte algemeen-maatschappelijk is. De *gevolgen* evenwel, die de uitvinding zou hebben, konden tot dusver door den geest van den uitvinder gewoonlijk niet worden voorzien.

Zagen de uitvinders der stoommachine, ja, zien de uitvinders der geweldige techniek van onzen tijd nu zelfs, den klassenstrijd tusschen arbeid en kapitaal, die hunne uitvinding aldoor breder ontketent en scherper toespitst? Zien zij de socialistische maatschappij, die ook door hun vinding verrijzen moet? Immers neen: De mensch, zelfs de geniaalste, leefde tot nu toe blind voor het worden der maatschappij. Hij werd gedrongen tot zijn daden door maatschappelijke behoeften. Dikwijls kende hij onder het kapitalisme deze maar duister, doch nooit wist hij onder het kapitalisme, waarheen de bevrediging der behoefte de maatschappij zou voeren. De maatschappelijke krachten overheerschten hem. Hij leefde in het rijk der noodzakelijkheid.

Eerst in eene socialistische maatschappij, als de productiemiddelen in het bezit der gemeenschap zijn, bewust aangewend en beheerscht worden, dan zal de mensch niet alleen de maatschappelijke krachten en behoeften kennen door welke hij tot zijn handelen gedwongen wordt, maar ook het doel waartoe zijn handelen hem voert, de gevolgen, die uit zijn handelen voortkomen. Alle verbetering van techniek zal grooter geluk, meer vrijheid voor geestelijke en lichamelijke ontwikkeling tengevolge hebben. Geen nieuwe vinding

Uit het Buitenland

Duitschland. — De Generalcommission der Deutsche vakverenigingen heeft een oproep, die gesteund wordt door het Partijbestuur, gericht tot de Deutsche arbeiders om nog, in den korten tijd, die daarvoor rest, een krachtige agitatie op touw te zetten tegen het ontwerp der Rijksvereenigingswet, de eerste belangrijke vrucht der Blok-aera.

Aan de vruchten zult gij ze kennen!

En uit deze vrucht leert men de werkkers, d. i. de vrijzinnigen, zoo 't mogelijk is, nog scherper kennen dan reeds 't geval was, door hun houding b.v. inzake het Pruisische kiesrecht.

Immers: dit ontwerp, dat wet zal worden dank zij een overeenstemming tusschen vrijzinnigen en jonkers, beteekent niets meer of minder dan dat het vereenigingsrecht voor verreweg de meeste niet-Duitsch-sprekende staatsburgers wordt opgeheven en het is dus een uitzonderingswet, gericht zoowel tegen de Poolsche bevolking vooral als tegen de agitatie en de organisatie onder de Poolsche en andere niet-Duitsch sprekende arbeiders. Het heeft dus tweeërlei doel: aanvulling van de maatregelen der Pruisische regeering tot geweldadige germaniseering en belemmering van de arbeidersbeweging, die verhindert moet worden om van b.v. de Poolsche arbeiders in de mijngebieden klassebewuste strijders te maken.

De arbeidersbeweging in haar geheel, zoowel de politieke als de vakbeweging heeft dus niet alleen een ideëel maar ook een groot materiëel belang erbij, dat dit ontwerp niet tot stand komt.

Evenwel: de agitatie ertegen zal, hoe uitstekend zij ook moge werken tot het opnieuw wekken van breedere lagen der arbeidersbevolking, de totstandkoming wel niet meer kunnen verhinderen.

De Deutsche vrijzinnigen zijn — op personen en groepjes na, die zich niet meer kunnen doen gelden — zoo volslagen in het kielzog der nationaal-liberalen en conservatieven gekomen, dat elk beroep op hun zogenaaamde beginselen zonder eenige uitwerking blijft.

De reactie in de Deutsche politiek gaat voort; de toespitsing der klassetegenstellingen wordt steeds scherper en voor vrijzinnige ideologieën is daar geen plaats meer.

Wil men nog een ander kenmerkend feit?

Bülow heeft dezer dagen in den Rijksdag een schampere rede gehouden over een der grondzuilen van de Rijksconstitutie: het algemeen kiesrecht; alle „bezwaren”, die conservatieve jonkers en dito-liberalen daar al tegen hebben opgeworpen, kaudde hij behagelijk en smakkend na. Nu beteekent dit natuurlijk geenszins, dat de Rijksregeering er ernstig over zou denken, aan 't algemeen kiesrecht voor den Rijksdag te tornen.

Immers: zij verkrijgt van den Rijksdag alles wat zij wil: nu dezer dagen pas de nieuwe marinebegroting, die jaarlijks verhoogd wordt met 100 miljoen — de geheele uitgaven voor het militarisme te land en ter zee zijn voor dit jaar gestegen tot 1560 miljoen tegen 900 miljoen pas 10 jaar geleden — maar Bülow's rede beteekent wel iets wanneer men haar beschouwt als een geruststelling voor de jonkers en de bourgeoisie ten opzichte van de actie tegen het Pruisische kiesrecht.

Bülow wilde met zijn rede zooveel zeggen als: wees gerust, vrienden, eerder dan het algemeen kiesrecht in Pruisen toe te staan, schaffen wij het algemeen kies-

zal onvoorziene heillooze rampen brengen, maar elke zal den individuen tot vollediger ontwikkeling de vrijheid geven, en daarmee de voorwaarde voor het geluk van allen aldoor volkomener maken.

O zeker, de productiekrachten, de materiele productieverhoudingen dringen ons naar het socialisme, en ook in de socialistische maatschappij zullen wij van de productiekrachten, van de socialistische productiewijze afhankelijk zijn. In zoover, in dien zin, zal ook dan, zal altijd het maatschappelijk zijn den geest beheerschen, zullen wij nimmer vrij zijn. Maar wanneer wij dit niet meer blind ondergaan, wanneer wij niet meer door de teugellooze beweging van machines en producten worden meegeslept, niet meer als arme „verstrooide atomen” produceeren, doch bewust als één geheel, *wanneer wij de gevolgen van onze maatschappelijke daden kennen*, dan zijn wij in vergelijking van nu *vrij*, dan zijn wij uit het sombere rijk van het blinde noodlot in het heerlijke licht der vrijheid gestapt. Dan hebben wij de absolute vrijheid niet — die bestaat slechts in het brein van anarchisten en mystieke klerikalen of liberalen, — maar wij hebben de van de productiekrachten afhangelende vrijheid om deze te gebruiken naar onzen gemeenschappelijken wil, voor onsgemeenschappelijk heil. En dat is al wat wij begeeren.

Tweede opmerking.

Het spreekt van zelf, dat wanneer eenmaal een wetenschap door maatschappelijke behoefte is ontstaan, zij, wanneer ze tot een zekeren trap van ontwikkeling is gekomen, zelfstandig, zonder *onmiddellijk* verband met de maatschappelijke behoefte kan doorgroen. Hoewel het begin der sterrenkunde uit maat-

recht in Duitschland af. Eer een staatsgreep dan het bolwerk onzer macht over te geven. Zoo is het: de Deutsche Rijkskanselier erkent het: eer de Pruisische jonkers en bureaukraten het drieklassenrecht laten varen, moet hun de knie op de borst worden gezet.

Frankrijk. — Het burgerlijk parlementarisme zooals wij dat in zijn zuiversten vorm toch wel in Frankrijk gadeslaan, is de meest afzichtelijke, de huichelachtigste vorm van klasse-heerschappij; omdat het de zuivere uitdrukking is van de heerschappij eener klasse, die haar macht slechts kan handhaven door onafgebroken bewuste leugen.

Den 15e Maart j.l. hebben de „dappere” Fransche troepen onder d'Amade een vreeselijke slachting aangericht in Marocaansche dorpen: alles, mannen, vrouwen, kinderen, is eerst uren lang door geschut overstelt; daarna is met de bajonet afgemaakt, wat nog levend overbleef.

Jaurès interpelleerde het ministerie Clemenceau over die gruwelen en noemde ze bij den naam. Clemenceau en zijn kornuiten ontkenden natuurlijk, dat er onnoodig zou zijn gemoord — wij kennen dat bij onze meesters en ministers.

Maar de houding van een Parlement in zulke oogeblikken! De berichtgever van de „Humanité” zegt ervan:

Men moet de Kamer gezien hebben op zulk een oogeblik van het debat — toen Clemenceau Jaurès interrumpeerde — om zich een zuiver denkbeeld te kunnen maken van de parlementaire huichelachtigheid. Er is geen enkele député, die niet weet, dat Jaurès waarheid zegt: er is er geen, die het belachelijke en lage niet inziet van een bewering als van Clemenceau, dat d'Amade vrouwen en kinderen redde en *toch applaudisseeren [zij met een triomfantelijke gezicht].*

En dezelfde Clemenceau was het die den 15en December 1901 in zijn blad schreef:

„Een van de groote krachten waarmee het opportunisme het land afhoudt van inwendige hervormingen, waren de expedities naar verre landen, die achter elkaar op goed geluk werden ondernomen en waaraan men den naam van koloniale politiek heeft gegeven om ze te doen voorkomen als een uitvloeisel van een plan. Hoe die ondernemingen zijn opgevat en uitgevoerd, wil ik nu niet herhalen. Als Jaurès belieft te vergeten wat Soedan, Tonkin en Madagascar ons in manschappen en geld hebben gekost, dan is dat zijn zaak — (het was in de dagen van het treurigste ministerialisme en den diepsten val van de helft der Fransche socialistes). Het zou hem heel zwaar vallen te zeggen, voor welk doel ze hebben gediend.”

Waarlijk, walgelijker schouwspel dan zulk een parlementaire meerderheid is wel niet denkbaar. De socialist, die in die arena moet afdalen, verricht een werk van de grootste zelfopoffering, zooals de beerputschepper die onze riolen leegt. v. R.

Economische Kroniek.

Crisis, maar geen overproductie?!

Het is geen zeldzaam geval, dat wij onze Deutsche partijgenooten kunnen benijden! En dat zelfde gevoel van partij-jaloerschheid bezielt je weer, als je ziet, dat de „Neue Zeit” in haar nummer van 27 Maart schrijven kan, dat de bewering „dat de crisis slechts een geldcrisis was,” verkondigd werd door de groote beurskoningen, zij die achter de schermen „aan de touwtjes” van het beurs-poppenspel trekken. Bij ons

schappelijke nood ontstond, is zij nu ook uitgebreid buiten *direct* verband met de behoeften van het maatschappelijk leven. De samenhang tusschen zelfstandig geworden wetenschap en techniek en behoefte is evenwel altijd te vinden, als men slechts niet bij de uiterste takken of bloemen blijft, maar den wortel der wetenschap zoekt.

C. Het Recht.

Het recht handelt over het mijn en dijn. Het recht is de algemeene opvatting eener maatschappij over wat van u, van hem en van mij mag zijn. Zoolang productiekrachten en productieverhoudingen vast zijn, zijn ook die begrippen over het eigendom vast, maar wanneer gene beginnen te wankelen, wankelen ook deze. Geen wonder. Productieverhoudingen zijn immers tegelijk eigendomsverhoudingen, zooals wij boven duidelijk hebben aangetoond.

Wij zullen eenige groote voorbeelden van die verandering uit onzen tijd geven, die aan iedereen bekend zijn.

Het is nog niet heel lang geleden, dat in een grootstad als Amsterdam de algemeene opvatting was, dat levering van licht en water, en de zorg voor vervoer van personen, een zaak was waarmee particulieren geld moesten verdienen, dat gasfabrieken, waterleidingen en omnibussen het eigendom van particulieren moesten zijn. Nu is dit veranderd. De vrij algemeen aangenomen opinie is, dat zij, en nog menige andere bedrijfstak, het eigendom der gemeente moeten zijn. Dit is een groote verandering in het begrip van recht, in dat departement van den geest, dat over het mijn en dijn een gedachte, een overtuiging, een vooroordeel heeft.

Waar komt die verandering vandaan?

echter wordt in eigen organen en rijen de meening gepropageerd, dat deze crisis „een geldcrisis” is. Maar neen, wij vergissen ons, wij zijn een beetje achterlijk. Dat werd verkondigd. De laatste theorie is dat de geldschaarschte het ook al niet meer is, dat de redenen, nu bij ruimen geldvoorraad de depressie toch voortduurt... ondoorgrondelijk zijn. Ignoramus et ignorabimus. Wij weten het niet en zullen het nooit weten. Hartmann, de filosoof van het „onbewuste”, is aldus voor ons land de aangewezen socialistische econoom.

„Deze crisis is geen overproductie!” En het bewijs? „De producten dalen niet in prijs”!! Wellicht zijn er twee soorten handelsberichten, en bereiken ons alleen maar de voor Marxistisch gebruik gereed gemaakte. Maar uit de ons ten dienste staande gegevens lezen wij het volgende:

1907.	2 Maart '08.
Ruw IJzer: 62 shilling.	51 sh. 3½ d.
Koper £ 110.1.2.	£ 58.0.0.
Lood „ 22.3.4.	„ 13.7.8.
Zink „ 28.	„ 21.
Katoen (Bremen) 69 pf.	61¾ pf.

Dat de prijsdaling niet zoo enorm is, als in vroegere crisis-perioden, is klaarblijkelijk te wijten aan trust en syndicaat, maar de daling is in ieder geval onmiskenbaar.

Bovendien is het feit, dat er thans overproductie heerscht, voor ieder zoo duidelijk, dat men heusch geen groot kenner van het kapitalisme behoeft te zijn, om dat te kunnen bewijzen. Men leze slechts de handelsberichten uit de groote bladen, waar ter wereld ook, en iedere dag brengt nieuwe gegevens. Voor demonstratie van de overproductie is reeds een schaar voldoende, men knippe de berichten uit de burgerlijke pers!

In een bericht van het „Handelsblad” over Japan lezen wij: „Groote hoeveelheden van verschillende artikelen, zooals papier en houtstof werden plotseling op de reeds overvoerde markt geworpen.”

„Van het voornaamste uitvoerartikel van Japan, n.l. van ruwe zijde, is thans te Y-kahama reeds nog een onverkochte voorraad van ca. 50 millioen yen aanwezig, eene hoeveelheid waarvoor moeilijk tegen eenigszins bevredigende prijzen een afzet zal kunnen worden gevonden.”

„De prijs van de zijde daalde snel.”

En de volgende aanhaling eveneens uit het „Handelsblad”:

MANCHESTER, 24 Maart. (Bericht van M. Hertz & Co.) De stilte in zaken is allertreurigst. Wanneer zulks slechts in Manchester het geval was, dan zou het niet zoo ernstig zijn, doch de berichten van de groote Amerikaansche fabrieken zijn niet minder treurig, daar prijzen voor alle Amerikaansche goederen zeer zijn gedaald, op vele fabrieken „short time” wordt gewerkt en andere geheel gesloten zijn...

Spinners verlaagden ter beurze hunne garenprijzen, terwijl ook fabrikanten hunne noteringen voor stukgoederen verlagen.”

En nu ten slotte nog een paar aanhalingen over de toestanden in de koloniale importhavens.

Wat melden de bladen ons daarvan?

Van Oost-Indië vonden wij vermeld:

„In den benarden toestand is geen wezenlijke verbetering gekomen. Verschillende groote firma's en ook banken in het binnenland zijn slachtoffer der crisis geworden. Vele wissels komen onbetaald terug. Het opstapelen van groote warenmassa's op de beide import-

Het is niet moeilijk aan te toonen, dat zij rechtstreeks komt van de wijziging der productiekrachten.

Toen ons land meer en meer kwam onder den invloed der grootindustrie en van den wereldhandel, werd de toestand van middenstand en arbeidersklasse slechter. Dit verergerde vooral na 1870. Die klassen der bevolking zonnen door dien nood op middelen tot hulp. De radikale partij ontstond daardoor, een middenstandspartij, waarbij arbeiders zich aansloten. Zoodra zij konden, voerden zij het gemeentelijk bedrijf in, om niet langer zóó erg door de particuliere gasfabriek-, waterleiding- en omnibusmaatschappij te worden gevild.

De nieuwe economische verhouding van groot-kapitaal tegenover klein bedrijf en handwerkersbestaan, die eigenlijk de verhouding is van groote machine tegen klein werktuig, bracht bij een deel der maatschappij, sommige klassen, nieuwen nood. Er ontstond behoefte aan nieuwe eigendomsverhoudingen, waardoor de nieuwe productiekrachten niet zóó verderfelijke zouden werken. De lijdende klassen wisten macht te krijgen en voerden de nieuwe eigendomsverhoudingen in.

Dit is een betrekkelijk klein voorbeeld. Want hoewel gemeente- (en ook staatsbedrijf) wel een geheel andere vorm van eigendom is dan particulier bedrijf van een of meerdere kapitalisten, elkeen weet dat de gemeente of de staat tegenwoordig toch kapitalistische gemeente en staat zijn, en dat dus de voordeelen, voor den kleinen man, van gemeente- of staatseigendom en -bedrijf nooit zoo heel groot kunnen zijn. Al is het villen der kleinen niet meer zóó brutaal als door de concessionarissen, uitgekleeft, geplukt, geschoren wordt men toch door den staat en de gemeente ook.

plaatsen Bombay en Calcutta is zoo toegenomen, dat gebrek aan magazijnruimte ingetreden is.”

En van West-Afrika wordt gezegd: „Op alle plaatsen laat zich eene sterke depressie gevoelen. De factorijen zijn met waren overvuld, inkoop voor van textiel-producten, worden tot het uiterste beperkt”.

Zoo zien wij dat overal de crisis, voortgesproten uit de ongeregelde kapitalistische productiewijze — het maar raak produceeren — in al hare onbarmhartigheid woedt. Zelfs in het oude heilige Jeruzalem is eene crisis uitgebroken, zelfs daar plant zich de kapitalistische golfbeweging voort.

„De crisis-theorie van Marx is verouderd,” werd in onze eigen rijen verklaard, en men houdt dit ondanks alle feiten nog staande. Dezen partijgenooten geven wij bij de a.s. programherziening de volgende clausule in overweging: „Crisissen komen niet meer voor; zoo zij echter onverhoopt toch, ondanks alles, mochten voorkomen, zijn zij geenszins aan overproductie te wijten.”

S. D. W.

Uit de Vakbeweging.

Twee voorstellen voor de vergadering van 't N. V. V. b. de Bestuurdersbonden.

Is in het voorstel in zake kiesrecht van het Verbondsbestuur veel goeds (al lijkt mij de formulering van het A. N. D. B.-voorstel beter), dit kan niet worden gezegd van de resolutie, die op de bestuurdersbonden betrekking heeft. Helaas vinden we daarin geheel de bekende opvatting: de plaatselijke federaties moeten zijn: filialen van het N. V. V., ingericht zooals dit lichaam; de afdelingen der partij en andere niet-vakverenigingen moeten er uit.

Punt m. der agenda luidt:

„De derde algemeene vergadering enz.; gehoord de inleiding en de bespreking van het vraagstuk der plaatselijke organisatie;

sprekt als haar oordeel uit, dat op den duur de afdelingen der bij het Verbond aangesloten Vakbonden zich zullen moeten aansluiten in plaatselijke organisaties en dat wel op denzelfden grondslag, als de aansluiting dier vakbonden in en door het Verbond zelf plaats heeft;

acht het tot stand komen van zulke plaatselijke organisaties niet zóó urgent, dat daarvoor bestaande verhoudingen behoeven te worden verbroken;

noodigt de aangesloten bonden uit, waar de toestand zulks gedooft, hun afdelingen te verzoeken te streven naar een samenstelling der plaatselijke federaties als boven aangegeven;

dringt er echter op aan, dat zij hun afdelingen opdragen in bestaande plaatselijke organisaties, waarvan deze deel uitmaken, zich te verzetten tegen het eventueel verleenen van steun, wanneer daartoe geen oproep van het N. V. V. is uitgegaan, tenzij de strijd gaat om feiten, welke niet uitsluitend op het terrein der vakbeweging liggen

en gaat over tot de orde van den dag.”

Principieel dus de enge opvatting: vakverenigingskartellen!; niet-principieel door de bepaling: Het Verbondsbestuur wil de bestaande bestuurdersbonden niet afbreken. Als buiten de 35 plaatsen, waar dit lichaam bestaat, een plaatselijke federatie gevormd wordt, zal het een vakverenigingskartel zijn. Zonderens we de

Een groot en beter voorbeeld is onze eigen beweging.

Het socialisme wil het gemeenschappelijk eigendom der productiemiddelen, er zijn reeds millioenen socialistes, waar er voor enkele tientallen jaren nog bijna geene waren. Hoe heeft een zoo groote revolutie in het denken, in het bewustzijn van zooveel plaats gehad? Hoe is het begrip van wat recht is, zoo veranderd?

Het antwoord is hier nog veel duidelijker dan in het eerste voorbeeld.

De groot-industrie heeft millioenen proletariërs gemaakt, die nooit tot bezit en welvaart kunnen komen, zoolang het privaat-bezit der productiemiddelen blijft bestaan. Maar als dit privaat-bezit wordt veranderd in gemeenschappelijk bezit, dan kunnen zij wel tot welvaart komen. Daarom zijn zij socialistes geworden.

Bovendien hebben crisissen en overproductie en, in den laatsten tijd, de trust met haar alles opslokken concurrentie en beperking der productie, die ook alle onmiddellijk uit het privaat-eigendom aan de tegenwoordige productiemiddelen volgen, zulk een heillooze werking ook in den middenstand, dat ook daar velen als eenige oplossing in den nood het gemeenschappelijk bezit zien en ook socialistes worden.

In het socialisme ligt het onmiddellijk verband tusschen verandering van productiekrachten en productieverhoudingen eenerzijds, en verandering in het denken anderzijds, klaar voor de hand.

Is het een God, die onsonze sociaaldemocratie in het hoofd heeft gebracht? Is het een mystieke vonk, een heilige geest? Een licht dat God ons heeft getoond, zooals zekere socialistes ons willen doen gelooven?

zuidelijke industrieplaatsen uit (voorloopig nog van weinik belang) dan blijven er niet zooveel van eenige betekenis over en zal het nut van een vakverenigingskartel moeten blijken bijv. in Kingmatille of een andere burcht der sociaaldemocratie en moderne vakbeweging op het friesche platteland.

Maar ook al zit er in een dergelijke resolutie weinig *direct* gevaar en zijn de mannen van de nuchtere praktijk niet van plan in te gaan tegen de heerschende opvatting, dat niet mag worden afgebroken wat met zooveel moeite is opgebouwd, dat integendeel moet worden doorgewerkt in de tot nu toe gevolgde richting, toch is zij onaannemelijk, omdat men alleen den bestaanden toestand als **noodtoestand** aanvaardt in plaats van dezen duurzamen vorm van samenwerking van partij- en vakbeweging toe te juichen, juist omdat hij natuurlijk gegroeid is en zoo heilzaam is gebleken ook voor de vorming van een juist inzicht in de vakbeweging, waartoe de veelgesmade cursus- en openbare vergaderingen en het werken op het terrein der gemeentepolitiek het hunne hebben bijgedragen.

Het is te vreezen, dat de algemeene vergadering van hoofdbesturen echter deze resolutie met haar verkeerden grondslag zal aanvaarden en dat bij de „praktijks-“ en „ervarings-“mensen zelfs niet de doorslag zal geven: „In de praktijk verandert de resolutie niet; het is zóó vechten tegen windmolens; het nadeel van onvruchtbare en verbitterende discussies van al te vakbewegingsachtige vakverenigingsmannen, die in de bestaande bestuurdersbonden van de resolutie voor hun theoriën zullen partijtrekken tegenover andersdenkenden zal het eenige bereikte zijn.”

Waar op het partijcongres óók de bestuurdersbonden kwestie aan de orde komt en daar de massa meer tot haar recht komt, is het daarom zeker gewenscht, dat zij duidelijk maakt van leiding in *deze* richting door de vakbeweging niet gediend te zijn.

Aan de innige plaatselijke samenwerking in de bestuurdersbonden van de verschillende onderdeelen der beweging mag *geen einde* komen. H. Sx.

Ingezonden.

Sollen met Marx.

Aan M.

Eigenlijke critiek op v. L. heb ik niet gegeven: slechts geprotesteerd tegen zijn werken met uit hun verband gerukte citaten, gewaarschuwd tegen zijn wetenschap. tegen bewondering voor zijn titel. Wanneer M. wist hoe v. L., o.a. te Rotterdam, over Gorter e.a. spreekt, zou hij over de noodzakelijkheid hiervan mogelijk anders denken. Zou 't niet voorzigtiger van M. zijn, over mijn „bevoegdheid“ in deze niet te oordeelen? En eerst eens de critiek van de Voorwaarts te lezen en andere van zeer bevoegden af te wachten? Het zou mij spijten als ik ons blad kwaad deed, maar mijn ziel in lijdzaamheid bezitten als ik zie dat veel arbeiders v. L.'s beunhazerij (men kan partijgenoot en toch op een of ander gebied beunhaas zijn) voor goede munt opnemen — dat is mij niet mogelijk. Het is jammer te zien dat de sterke staaltjes die ik noemde, niet voor ieder overtuigend waren. v. S.

Een staartje van een Muisje.

Wij schreven in het Amst. Stud. Weekbl. „Propria Cures“ no. 23 een artikel „Een staartje van een muisje“, waarin wij aantoonde dat prof. dr. D. van Embden een door v. d. Goes voor de stud. vereen. „S. L.“ gehouden

Is het onze eigen vrije geest, die deze heerlijke gedachte ons uit zijn eigen voortreffelijkheid heeft geboord? Is het onze extra-verheven deugd, een geheimzinnige kracht in ons, de kategorische imperatief van Kant?

Of is het de duivel, die ons de begeerte naar gemeenschappelijk bezit heeft ingegeven? Dat laatste beweren andere Christenen dan de zoo even genoemden.

Het is niets van dat alles. Het is de Nood, de maatschappelijke Nood.

Die nood is ontstaan, omdat de oude eigendomsverhoudingen (die van het vroegere kleinbedrijf) te eng zijn voor de nieuwe productiekrachten, die daarbinnen bij arbeiders en kleine burgers een verwoesting aanrichten. En de oplossing van het socialisme is gevonden, omdat ieder arbeider en menig kleine burger voelen en begrijpen kan, dat als wij maar gezamenlijk de productiemiddelen bezaten, die verwoesting onder ons zou ophouden. Immers de arbeid is reeds gemeenschappelijk. De oplossing van de moeilijkheden door gemeenschappelijk bezit ligt dus voor de hand.

En nu zegge men niet, dat toch ook in vroeger eeuwen aan socialisme werd gedacht en dat hieruit dus volgt, dat het socialisme niet veroorzaakt wordt door de productiekrachten die nu heerschen, maar dat het beginsel van algemeene gelijkheid der menschen een eeuwig ideaal is, dat den menschen altijd heeft voorgezweefd.

Het socialisme, dat de eerste christenen zich voorstelden, verschilde evenveel van het socialisme dat de arbeidersklasse nu wil, als de productiekrachten en klasseverhoudingen uit die tijden van die van ons. De eerste Christenen wilden gemeenschappelijke consump-

rede over „Klassenstrijd“ geheel vervalscht heeft weergegeven in „Land en Volk“. De redactie van P. C. verschafte prof. de gelegenheid zich in een onderschrift te verdedigen. Onze repliek daarop wil die redactie echter niet opnemen: we zijn te persoonlijk, meent zij; alsof men deze kwestie kan bespreken zonder den persoon te noemen: we zijn te hatelijk, alsof het niet meer geoorloofd is te roepen „Houdt den dijl!“ We verzochten daarom plaatsruimte aan de redactie van „de Tribune“, aan wie onzen dank voor de opname.

Zoo moest het dus een proletarisch blad zijn, dat de wetenschap en het vrije woord voor verkrachting beschermt.

REPLIEK.

„Zoo laag bij den grond, zóó zielig oppervlakkig, hadden wij die al heel wat van prof. van Embden gehoord hebben, ons zijn antwoord niet voorgesteld.”

Hier werd een hoogleeraar in een studentenblad beschuldigd een wetenschappelijke rede van het begin tot het einde te hebben vervalscht; de beschuldiging werd, voor zooveel voldoende was, gestaafd, en hij is niet in staat zich ook maar eenigszins te verdedigen. „Daartoe zal ik begrijpelijkerwijze niet overgaan“, schrijft hij. Maar voor wie is die wijze begrijpelijk? Voor wie, die ziet hoe prof. van Embden *wel* telkens nieuwe nitvluchten zoekt om zich te verdedigen tegen de beschuldiging van *lafheid*? Prof. van Embden begint met te beweren dat hij het recht had in een politiek blad verslag te geven. Dat mag hij uitmaken met het bestuur van „S. L.“; nl. of hij het bestuur niet van te voren had moeten vragen als „pers“ te mogen optreden. Wij protesteerden niet tegen het verslag geven, maar tegen de vervalsching van de rede van den heer van der Goes.

In zijn eerste opheldering (?) verdedigt prof. van Embden zich verder tegen de beschuldiging van *lafheid*, waarvan hij ons geen verantwoording vroeg. En hoe? Door een nieuwe reden voor zijn onbegrijpelijk zwijgen op den S.L. avond op te geven, die blijkt een nieuwe uitvlucht te zijn. „Beleedheidsbalve“ zou prof. van Embden hebben gezwegen. Men leze zijn artikel in „Land en Volk“ en beoordeelde de beleedheid van prof. van Embden.

Verder blijft prof. van Embden zich beroepen op zijn wetenschappelijk inzicht. Dat beroep heeft voor ons geen waarde meer. Het is noodig, dat ook andere studenten inzien het groote gevaar, dat ligt in het a priori (bij voorbaat) aannemen, dat elke prof een bolleboos in zijn vak is. Wij wezen er prof. van Embden op, dat dat beroep op ons niet de door hem gewenschte indruk maakte met ongeveer de volgende woorden: Uit Uw beroep op Uw wetenschappelijk inzicht blijkt, dat U zich op een standpunt plaatst, dat U nog bewijzen moette mogen innemen, waar een groot deel van Uwe studenten daarvan niet overtuigd is, en er zelfs steeds meer aan gaat twijfelen, vooral na Uwe houding in deze kwestie, of U wel is een wetenschappelijk man. Uw benoeming aan de Universiteit te Amsterdam door een politiek lichaam *bewijst* toch niet dat U een wetenschappelijk man is. Het feit, dat U de bestudeering van een bron *das Kapital*, ontraadt, maar aanraadt de bestudeering van de critiek van Mr. Treub op die bron, en alweer zonder er bij te vermelden, dat op die critiek een critiek is verschenen (in „De Nieuwe Tijd“), is reeds voldoende U alle wetenschappelijkheid te ontfegen. Indien het artikel openhartigheid wat meer waarde had (aan de nuttigheid ligt de geringe waarde niet, en evenmin aan de zeldzaamheid, zoodat de grensnutwaardetheorie hier voor een nog op te lossen raadsel staat) zou U door de collegeverslagen in de Studentenalmanak dit reeds vroeger hebben kunnen hooren Werkelijk, de stoel, waarop men U heeft geplaatst, moet naar veler meening nog door U veroverd worden (Ook Senior!) was, niettegenstaande zijn laatste — uur — theorie, professor.

Al verklaart U ook honderd maal, dat U het door U ingenomen standpunt moogt innemen, ieder zal U kunnen zeggen, dat „man das, was ein Individuum ist, nicht beurteilt nach dem, was er sich selbst dünkt.“ (Dat men dat

tie, de rijken zouden hun overvloed van *verbruiks*-middelen deelen met de armen. Men zou niet den grond en de arbeidsmiddelen gemeenschappelijk hebben, maar de *producten*. Eigenlijk dus een bedelaars-socialisme, de armen zouden de producten met de rijken deelen door de goedheid der rijken.

Zoo predikt ook Jezus nooit iets anders dan dat de rijken moeten afstaan hunnen rijkdom. De rijken moeten de armen als broeders *lijchhebben*, en vice versa.

De sociaal-democratie daarentegen leert, dat de niet-bezittenden de bezitters moeten *bestrijden* en hun de productiemiddelen moeten *ontnemen* en zij wil niet de *producten* gemeenschappelijk bezitten — (integendeel, wat ieder aan product, aan verbruiksmiddelen krijgt, dat zal van hem zijn, dat behoeft hij niet te deelen) — maar de *productiemiddelen*.

De productieverhoudingen van de eerste eeuwen van het Christendom konden onze sociaal-democratische gedachte niet laten opkomen, evenmin als onze productiekrachten ons het Christelijk ideaal kunnen doen nastreven. In den tijd toen de productiekrachten nog zóó gering waren, zoo versplinterd en verstrooid, dat een groote gemeenschap ze niet beheerschen kon, was liefdadigheid de eenige, wel zeer miserbare en voor geen duizendste deel voldoende, oplossing der ellende. In een tijd waarin de arbeid aldoor meer maatschappelijk wordt, is maatschappelijk bezit het eenige, maar nu ook afdoende middel tegen de misère.

Een ander groot voorbeeld doet zich in het strafrecht op. Ook hier heeft een omwenteling in de geesten van velen plaats: De socialistische arbeiders gelooven niet meer in de persoonlijke schuld van een misdadi-

gat iemand is niet beoordeelt naar wat hij zich zelf dunkt.)

Wij verzoeken den studenten, hierover eens ernstig na te denken. Het zijn niet allen koks die lange messen dragen.

In zijn tweede opheldering (?) stelt professor van Embden het voor alsof we kwade trouw vermoeden *wegens verschil van oordeel in wetenschappelijke vragen*. Ook hier moeten we protesteerden. Het verschil van oordeel in wetenschappelijke vragen heeft met onze beschuldiging, dat prof. van Embden de rede van den heer van der Goes heeft vervalscht, niets te maken. Wij gaven dan ook *niet een anticritiek* zooals prof. beweert, maar een getrouw verslag van een deel van wat wij op den S. L. avond hoorden van Van der Goes, om onze beschuldiging te staven.

Verder verwijst prof. van Embden naar een artikel van Dr. H. Gorter en een van den heer F. van der Goes in „De Nieuwe Tijd“. Men leze deze artikelen en oordeele.

Wij (steeds pluralis plurimocraticus) achten het een schande voor onze Universiteit, dat een hoogleeraarsstoel is bezet door iemand, die zich niet kan verdedigen na een beschuldiging als door ons geuit; een schande voor studentenverenigingen, die zulk een hoogleeraar als eerevoorzitter handhaven; een schande voor studenten, die zulk een hoogleeraar tot hunne vergaderingen toelaten.

C. G. BAKKER, jur. cand.

Amsterdam, 1 April 1908.

1) De laatste — uur — theorie van Nassau W. Senior komt in het kort hierop neer: Stel een kapitalist heeft f 100.— kapitaal; hij koopt voor f 90 — ruwmateriaal en voor f 10.— menselijke arbeidskracht; het product verkoopt hij voor f 110.—; de werkdag is 11 uur. Welnu, zegt Senior, er wordt geproduceerd in 11 uur voor f 110.— dus per uur voor f 10.—, dus in 10 uur voor f 100.—; breng ik dus de arbeidsdag van 11 uur op 10 uur terug dan is mijn winst verdwenen. Volgens Senior waren dus ook de f 8.18 aan ruwmateriaal, die in het 11e uur verbruikt werden in het productieproces, verdwenen.

Deze snuggere heer was prof. in economie te Oxford (in Engeland), is volgens het aan onze Universiteit aanbevolen boekje van Ingram „a writer of a high order of merit“, (een schrijver van zeer groote verdiensten) en veroorloofde zich, volgens hetzelfde boekje, onder instemming van den auteur, de weelde, Ricardo (een groot burgerlijk econoom) te noemen „the most incorrect writer who ever attained philosophical eminence“ (De meest onnauwkeurige schrijver, die ooit filosofische hoogte bereikte.) (Zie blz. 123 en 139.)

Korrespondentie.

Wederom moesten twee stukken blijven liggen.

Advertentiën.

VEREENIGING VAN WIJSBEGEERTE.

Lezing van Dr. A. J. RESINK over **Het Proletariaat en de Toekomststaat**, op Woensdag 8 April, des avonds te 8 uur, i. h. Universiteitsgebouw.

Introducties zijn verkrijgbaar aan het Secretariaat, Joh. Verhulstraat 60, - - - -

ger. Zij gelooven, dat de oorzaken van de misdaad maatschappelijke, niet persoonlijke zijn.

Hoe zijn zij tot die nieuwe gedachte gekomen, tot welke noch het klerikale, noch het liberale Christendom zich heeft kunnen opwerken?

Door den strijd tegen het kapitalisme, die, zooals wij zagen, zelf op het productieproces berust. De socialistische schrijvers zijn door den strijd, door hun kritiek op de bestaande maatschappelijke orde, gedwongen geworden de oorzaken der misdaad op te sporen, en zij hebben gevonden, dat die in de maatschappij liggen. Door het productieproces, door den klassenstrijd, zijn zij tot die kennis gedwongen.

Dat bewustzijn dringt langzaam door in de hoofden der socialistisch geschoolde arbeiders.

Wij kunnen er hier in het bestek van dit geschriftje niet dieper op ingaan, maar het is wel een bewijs, welk een revolutie in het denken zich door de veranderde productieverhoudingen ook hier voltrekt. Want welk een verschil! Niet lang geleden geloofde ieder nog in zondenvol, persoonlijke schuld, vrijen wil, wraak van God en mensch, straf, — thans zien de socialisten — maar ook zij alléén — dat, als de „anti-sociale broedplaats der misdaad, de kapitalistische maatschappij vernietigd is, en aan ieder de maatschappelijke ruimte voor zijn wezenlijke levensuiting gegeven is,“ de sociale misdaad zal verdwijnen.

(Wordt vervolgd.)